

FORDELE ARV

Arveretten omfatter regler om arvefordeling etter lov og testament, samt regler om uskifte.

Fordeling av arv etter lovens bestemmelser (arveloven)

Arven som fordeles etter avdøde er den netto formue som avdøde hadde ved dødstidspunktet.

Dersom det ikke er opprettet testament, vil arven tilfalle de som etter loven har krav på arv etter avdøde («legalarvinger»):

- Gjenlevende ektefelle
- Avdødes slektsarvinger.

Ektefellen har krav på $\frac{1}{4}$ av avdødes netto formue, likevel alltid minst 4G. (Samboere har også krav på 4G hvis de har eller venter barn sammen). Denne arven tas ut før de øvrige arvingene får sin arv.

Loven opererer med tre arveklasser. Første arveklasse omfatter avdødes livsarvinger (barn, barnebarn, oldebarn etc.). Andre arveklasse omfatter avdødes foreldre og deres barn, barnebarn etc. Tredje arveklasse omfatter avdødes besteforeldre og deres barn, barnebarn etc. Systemet er slik at dersom det er arvinger i live innenfor første arveklasse, arver de alt.

Oppsummert: Hvis avdøde ikke oppretter testament, vil ektefellen motta $\frac{1}{4}$ / 4G og resterende formue fordeles likt mellom avdødes livsarvinger i nærmeste arveklasse.

Hvis avdøde ikke har ektefelle, arver arvingene i nærmeste arveklasse alt.

Hvis avdøde ikke har noen arvinger i første arveklasse, arver ektefellen $\frac{1}{2}$ av avdødes formue, men likevel minst 6G.

Hvis avdøde verken har arvinger i første eller andre arveklasse, arver gjenlevende ektefelle alt.

Minstearv/ Pliktbudsregler gjelder kun ved såkalte «dødsdisposisjoner»

I utgangspunktet kan man i levende live disponere formuen som man ønsker, herunder gi bort hele formue sin til akkurat hvem man ønsker, uten at dette kommer i strid med arvelovens regler («livsdisposisjoner»).

Arvelovens regler om minstearv/ pliktbudsregler gjelder kun ved disposisjoner som anses som dødsdisposisjoner. Opprettelse av et testament er en typisk dødsdisposisjon, ettersom gavene ikke er ment å oppfylles før etter testators død. Det kan også anses som en dødsdisposisjon hvis man ved fremskridende sykdom eller på sitt dødsleie disponerer over sin formue.

Fordeling av arv etter opprettelse av testament

Gjennom å disponere i testaments former kan man velge hvem man vil gi bort deler av arven til (personer, stiftelser, organisasjoner etc). Vedkommende som tilgodeses i testament kalles for «testamentsarving».

Behovet for å opprette testament kan blant annet oppstå dersom man ønsker å begrense ektefellens eller legalarvingenes arv. Som nevnt over mottar ektefelle og legalarvingene alt avdøde eier hvis man ikke oppretter testament. Det kan også være ønske om opprettelse av testament hvis man ikke har livsarvinger eller ektefelle.

Formkrav

Det gjelder en del strenge formkrav for opprettelse av testament. Dersom formkravene ikke er oppfylt kan testamentet bli kjent ugyldig. De viktigste formkravene er:

- Testamentet må gjøres skriftlig
- Testator må skrive under testamentet med to vitner som er tilstede sammen
- To myndige vitner skal signere og vedkjenne seg testators underskrift
- Vitnene må være vel vitende om at det er et testament, men ikke nødvendigvis innholdet av det.
- Testamentet bør også være datert, men dette er ikke et krav
- Vitnene bør også skrive under på at arvelateren var ved sine fulle fem og at det var hans egen vilje.

Krav til testamentets innhold

Hvis man verken har livsarvinger (første arveklasse) eller ektefelle står man fritt til å disponere over hele formuen sin ved opprettelse av testament.

Hvis man derimot har ektefelle og /eller livsarvinger gjelder det regler om minste arv/ pliktdels arv for avdødes ektefelle og livsarvinger, som medfører begrensninger i hvor mye man kan testamentere bort til andre:

- Minste arven til ektefelle er per i dag 4G/ 6G
- Pliktdels arven til livsarvinger er 2/3 av boet, men likevel maks 1 000 000 per livsarving
- Øvrig formue kan man disponere fritt over

Noen eksempler:

- Eks 1: Testator har ektefelle, men ingen livsarvinger, og ønsker å gi mest mulig til et veldedig formål

Ektefelle mottar 6G og resten av testators formue gis til Kreftforeningen.

- Eks 2: Testator har ektefelle og tre livsarvinger, og ønsker å forfordle ett av sine tre barn

Ektefelle mottar 1/4. Per og Pål mottar 1 000 000 hver. Espen mottar resten av formuen (over 1 000 000).

- Eks 3: Testator har en livsarving, men ikke ektefelle, og ønsker at kun én av hans mange nieser skal tilgodeses.

Livsarving Per mottar 1 000 000. Resterende formue gis til niese Hedda (Over 1/3 av avdødes formue)

Uskifte

Hva er uskifte og hvorfor har vi regler om uskifte?

Uskifte innebærer at arveoppgjøret utsettes til gjenlevende ektefelle dør.

Reglene om uskifte er laget for å begrense den økonomiske og personlige belastningen det i mange tilfeller kan være for gjenlevende ektefelle at arvingene skal få sitt oppgjør straks.

For å sitte i uskifte må gjenlevende ektefelle fylle ut blanketten «melding om uskiftet bo». Denne sendes til den lokale tingretten, som utsteder en uskifteattest om vilkårene er oppfylt.

Hvem kan sitte i uskifte?

Retten til uskifte er først og fremst forbeholdt ektefeller/ registrerte partnere. Samboere som har eller venter felles barn har også i en viss utstrekning rett til uskifte.

Ved særkullsbarn

Hvis avdøde har særkullsbarn, kreves det samtykke fra særkullsbarnet for å kunne sitte i uskifte. Dette gjelder uansett om det er gjenlevende ektefelle eller samboer.

Er den særskilte livsarvingen mindreårig eller fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området, må vergen samtykke, og det kreves også samtykke fra fylkesmannen.

Særskilt livsarving som gir samtykke er i utgangspunktet bundet av det og kan ikke senere kreve skifte.

En særskilt livsarving kan knytte betingelser til et samtykke. Dersom én arving ikke gir samtykke (og de øvrige gir samtykke) må vedkommende få utbetalt sin arv og gjenlevende sitter i uskifte med de øvrige

Hva omfattes av uskifteboet?

a) For ektefeller:

I utgangspunktet kan man bare ta over felleseiet uskiftet. De fleste som er gift har felleseie.

Man kan ikke overta avdødes særeie i uskifte, med mindre det er fastsatt ektepakt at ektefellen også kan overta særeiet i uskifte eller arvingene samtykker.

b) For samboere:

- felles bolig og innbo
- bil og fritidseiendom med innbo som tjente til felles bruk for samboarene

Gjenlevende samboer kan overta andre eiendeler i uskifte enn de som er nevnt over dersom det er fastsatt i testament eller arvingene samtykker til det.

Hva kan gjenlevende ektefelle gjøre med midlene i uskifteboet?

Etter arveloven § 18 "rår gjenlevende i levande live som en eigar". Det vil i prinsippet si at han/hun kan gjøre hva hun/han vil med midlene.

Likevel er det noen begrensninger:

1. Lengstlevende kan aldri gi bort fast eiendom, og heller ikke gaver for øvrig som står i misforhold til det samlede boet
2. Lengstlevende kan ikke testamentere over mer enn det som skal gå til hans/ hennes arvinger ved sin egen død
3. Lengstlevende kan ikke gi noen av arvingene oppgjør uten at de øvrige arvingene får tilsvarende
4. Lengstlevende kan ikke gifte seg igjen uten å ha skiftet med arvingene etter førstavede.
5. Lengstlevende kan ikke forbruke boet på en illojal måte slik at boet reduseres vesentlig eller unødvendig

Hva kan arvingene gjøre hvis den som sitter i uskiftet bo bryter reglene?

1. Dersom lengstlevende har gitt bort fast eiendom, kan arvingene kreve gaven omstøtt. Kravet må gjøres gjeldene innen 1 år etter at de fikk kunnskap om gaven. For at gaven skal bli omstøtt, er det en forutsetning at mottakeren forsto eller burde forstått at lengstlevende ikke hadde rett til å gi gaven. Ettårsfristen er en søksmålsfrist, det vil si at arvingene mister sitt krav dersom det ikke er tatt ut rettslige skritt innen fristens utløp.
2. Dersom lengstlevende gir bort gaver som står i misforhold til boet må de både bevise at mottakeren burde skjönt at lengstlevende ikke hadde rett til å gi gaven og at det foreligger et misforhold mellom gavens størrelse og boet. Dette må avgjøres konkret i hvert tilfelle, men en kan anta ut fra rettspraksis at gaver som utgjør over 15 % er i faresonen. Gaver som utgjør over 30 % vil nesten unntaksfritt kunne omstøtes.
3. En testamentarisk disposisjon som omfatter mer enn lengstlevende kunne råde over, kan kreves omstøtt på skifte etter lengstlevende.
4. Dersom det er gitt delvis oppgjør til en arving, kan en annen arving kreve tilsvarende, enten med én gang eller når boet skiftes.
5. Hvis lengstlevende gifter seg på nytt, kan arvingene kreve skifte.
6. Dersom lengstlevende forbraker boet på en illojal måte, kan arvingene kreve skifte. Dette er strenge vilkår og en lite brukt regel. Lengstlevende ektefelles frihet til å disponere som han/hun ønsker over boet er i utgangspunktet stor.

Når bør lengstlevende vurdere å ikke sitte i uskifte?

Det er ikke alltid det vil lønne seg for lengstlevende ektefelle å sitte i uskifte.

Retten til skjevdeling faller bort hvis boet tas over til uskifte. Hvis gjenlevende har særkullsbarn og skjevdelingskrav bør gjenlevende vurdere om det kan lønne seg å skifte straks. Gjenlevende ektefelle sitter da igjen med sine skjevdelingsverdier uten at førstavedes arvinger har krav på noe av dette.

I motsatt tilfelle vil det kunne lønne seg for gjenlevende ektefelle å sitte i uskifte dersom det er førstavede som hadde store skjevdelingskrav.

Hvis gjenlevende ektefelle sitter i uskifte ved sin død, bortfaller arveretten etter førsteavdøde. Dette får betydning for lengstlevendes arvinger. Hvis boet skiftes mens lengstlevende er i live, har lengstlevende sin arverett etter førstavdøde i behold.

Hva skjer med verdiene i uskifteboet når lengstlevende dør?

Ved lengstlevendes død fordeles hele uskifteboet en halvpart til førsteavdødes arvinger og en halvpart til lengstlevendes arvinger. Det er viktig å nevne at dersom en arveklasse etter førsteavdøde har dødd ut i uskifteperioden, går ikke arven videre til neste arvegangsklasse. Da får lengstlevendes arvinger hele arven.

Dersom lengstlevende har skrevet testament som sier noe om fordelingen vil arven etter lengstlevende fordeles i henhold til testamentets innhold.

Ny arvelov på trappene

Rett før sommeren i år la regjeringen frem forslag til ny arvelov. Lovforslaget skal nå behandles av Stortinget og det er enda ikke klart når loven trer i kraft.

I hovedsak foreslås å videreføre reglene om slektens arverett, den gjenlevende ektefellens og samboeres arverett, og reglene om livsarvingenes rett til pliktdelsarv.

Endringer innebærer blant annet:

- Grensen for hva en arvelater er pliktig til å gi hvert barn (pliktdelen), øker fra én million kroner til 25 ganger folketrygdens grunnbeløp.
- Den særlige beløpsbegrensningen i gjeldende lov på 200 000 kroner for andre livsarvinger enn barn fjernes.
- I motsetning til før, skal man kunne testamentere bort bestemte eiendeler, også om slike eiendeler er verdt mer enn arvingens andel av arven. Arvingen må i så fall betale det overskytende til boet.

BEGREPER

Netto formue: Formue fratrukket gjeld

Legalarvinger: Arvinger etter loven

Livsarvinger: Avdødes barn, barnebarn, oldebarn osv.

Arveklasse: Kategorisering av avdødes legalarvinger i tre ulike arveklasser

Minstearv: Gjelder for ektefelle (og samboer hvis de har eller venter barn sammen) - $\frac{1}{4}$ av avdødes formue og alltid minst 4G

Pliktdelsarv: Gjelder for avdødes livsarvinger - $\frac{2}{3}$ av avdødes formue

Testamentsarvinger: Arvinger etter testament

Testator: Den som oppretter testament

Dødsdisposisjon: Dødsdisposisjoner er 1) gaver som ennå ikke er fullbyrdet ved giverens død og 2) gaver som er gjort på dødsleiet, selv om de er fullbyrdet før giverens død.

Livsdisposisjon: Det motsatte av dødsdisposisjon. Gaver som er fullbyrdet før giverens død, og ellers ikke foretatt på dødsleiet. Slike disposisjoner kan foretas uten at arvereglene får anvendelse.

Særkullsbarn: Barn med andre enn lengstlevende

Felleseie: Formuesordning mellom ektefeller som innebærer at alle verdier ektefellene har anskaffet under ekteskapet skal deles likt

Særeie: Formuesordning mellom ektefeller som innebærer at hele eller deler av verdiene til ektefellene skal beholdes av den ene ektefellen.

Omstøtelse: Tilbakeføring av verdiene som er mottatt

Skjevdeling: Verdier som kan holdes utenfor felleseiet. Dette er verdier ektefellen har bragt med seg inn i ekteskapet eller senere mottatt i gave/ arv fra andre enn ektefellen.